

Критеріями ефективності проведених занять є такі зміни:

- зниження рівня тривожності й агресивності;
- формування адекватної самооцінки;
- зростання рівня відповідальності підлітків за власні вчинки;
- розвиток здатності до самоаналізу й контролю поведінки;
- формування позитивних життєвих цілей, підвищення мотивації та можливостей їх досягнення;
- розкриття творчого потенціалу підлітків та актуалізація прагнень до його реалізації;
- зниження ризику повторних правопорушень, направлених на самоствердження.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналізом у межах цієї статті вивчення означеної проблеми, звичайно, не вичерпується. Подальші наукові розробки стосуються, на нашу думку, удосконалення таких методів профілактики девіантної поведінки підлітків, як арт-терапія, інформаційний і медико-біологічний підходи.

Література

1. Вачков И. Основы технологии группового тренинга. Психотехники : учеб. пособие / Вачков И. В. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Ось-89, 2003. – 224 с.
2. Джонсон Д. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Д. Джонсон ; пер. з англ. В. Хомика. – К. : Академія, 2003. – 288 с.
3. Змановская Е. В. Девиантология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. завед. / Змановская Е. В. – М. : Изд. центр «Академия», 2003. – 288 с.
4. Майерс Д. Социальная психология. Интенсивный курс / Давид Майерс. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 512 с. – (Проект «Мэтры психологии»).

Статтю подано до редколегії
15.09.2011 р.

УДК 37.013

О. С. Бартків – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки Волинського національного університету імені Лесі Українки;

О. Л. Дурманенко – аспірант Волинського національного університету імені Лесі Українки

Система виховної роботи в педагогічному інституті

*Роботу виконано на кафедрі соціальної педагогіки
ВНУ ім. Лесі Українки*

У статті проаналізовано організацію виховної роботи в педагогічному інституті Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

Ключові слова: система, система виховної роботи, мета виховання студентів, завдання виховання, принципи виховної роботи.

Бартків О. С., Дурманенко О. Л. Система воспитательной деятельности в педагогическом институте.

В статье анализируется организация воспитательной деятельности в педагогическом институте Волинского национального университета им. Леси Украинки.

Ключевые слова: система, система воспитательной деятельности, цель воспитания студентов, задачи воспитания, принципы воспитательной работы.

Bartciv O. S. Dyrmanenko O. L. The System of Educational Work in the Pedagogical Institute. The article analyzes the organization of educational work in the Pedagogical Institute of Volyn National University of Lesya Ukrainian

Key words: system, system of educational work, the purpose of educating students, the task of education, principles of educational work.

Постановка наукової проблеми та її значення. На сучасному етапі розвитку українського суспільства система вищої освіти має забезпечувати підготовку не лише освіченої людини, яка вміє реалізовувати свої знання на практиці, а й самодостатньої, ціннісно зорієнтованої особистості, що формує власні цінності в процесі усвідомлення своїх інтересів та переваг; патріота України, який розуміє свою належність до етнічної спільноти, засвоює культуру, традиції та звичаї свого народу й усвідомлює себе як носія національних властивостей; культурної людини, яка є толерантною та вміє взаємодіяти з людьми різних національностей, обмінюватися думками, ідеями, досвідом, почуттями тощо.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Питання виховної діяльності у вищих навчальних закладах висвітлювало чимало вчених. Зокрема, загальні питання теорії та практики виховної роботи розглядали А. Алексюк, А. Макаренко, В. Сухомлинський; проблему організації виховної роботи зі студентами навчальних закладів різних типів аналізують В. Базилевич, З. Бондаренко, С. Вітвицька, С. Карпенчук, А. Кузьмінський; педагогічні умови організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти розкрито у працях О. Винославської, І. Вінтіна, С. Смирнова, М. Соловей та ін. Проте сьогодні не створено універсальних теорій, які можна було б покласти в основу організації виховної роботи у вищому навчальному закладі, тому подальші дослідження задля підвищення ефективності виховного процесу в умовах вищого навчального закладу є дуже актуальним і потрібним.

Метою статті є аналіз системи виховної роботи педагогічного інституту Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У системі професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах реалізуються вимоги програми виховання всебічно розвинутої особистості. Розв'язувати завдання виховання особистості студента можна лише за умови єдності трьох складників освіти – навчання, розвитку та виховання. Досягнути мети виховання можливо лише за комплексного підходу та залучення до цієї роботи всього професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу й органів студентського самоврядування. Тобто має діяти чітка система виховної роботи.

Згідно з Великим тлумачним словником сучасної української мови, поняття «система» означає сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням [2, 980]. Під системою виховної роботи вищого навчального закладу ми розуміємо сукупність закономірно побудованих та взаємопов'язаних компонентів (мети, завдань, змісту, методів, засобів, форм, результатів), спрямованих на формування цілісної особистості, її ціннісних орієнтацій, стилю життя, громадянина – патріота України (поєднання інтелектуального потенціалу, духовності, життєвої компетентності, високого професіоналізму).

Особливого значення набуває професійна виховна робота зі студентами – майбутніми педагогами. У педагогічному інституті Волинського національного університету ім. Лесі Українки сформовано чітку систему виховної роботи, яка зорієнтована на підготовку висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, здатних забезпечити розвиток, збагачення та збереження національної культури, підготовку національної інтелігенції. В основу організації виховної роботи зі студентами покладено Конституцію України, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», положення Загальної декларації прав людини, Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI ст.), Концепцію виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Концепцію національного виховання студентської молоді Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

Метою виховання студентів є формування успішної особистості, здатної самореалізуватися в соціумі як професіонал, громадянин, сім'янин, носій культури.

Завдання виховання майбутніх педагогів передбачає організацію спеціальної провідної діяльності, яка слугує виховній меті. У студентському віці, який характеризується найбільш сприятливими умовами для психологічного, біологічного і соціального розвитку, це навчально-професійна діяльність. В особистості на цьому етапі відбувається становлення характеру та інтелекту, активно розвиваються морально-ціннісні й естетичні почуття, швидко засвоюються соціальні ролі дорослого, формуються і закріплюються схильності та інтереси, визначаються життєві цілі й прагнення [4, 124].

Виховна робота інституту спрямована на вирішення завдань формування морально-духовних якостей особистості студента на основі загальнолюдських цінностей, соціально орієнтованої мотивації, гармонійності інтелектуальної та емоційно-вольової сфер розвитку майбутніх фахівців; розвиток

здібностей та інтересів майбутніх педагогів з урахуванням їх можливостей, бажань, а також соціальних вимог; залучення студентів до суспільних цінностей у галузі науки, культури, мистецтва; виховання стійкої життєвої позиції, що відповідатиме демократичній перебудові суспільства [3, 92].

Виховна робота в інституті організовується з урахуванням системи принципів, обумовлених основною метою (табл. 1.)

Таблиця 1

Виховна робота в педагогічному інституті

Принципи виховної роботи	Сутність принципів виховної роботи
Принцип культуровідповідності	полягає в органічному зв'язку виховної роботи з історією народу, його ментальністю, мовою, культурними традиціями, звичаями, обрядами, народним мистецтвом; забезпеченні духовної єдності, наступності та спадкоємності поколінь.
Принцип пріоритету діяльнісного підходу	передбачає створення таких технологій виховання, цільових програм, що активізують духовний пошук особистості.
Принцип гуманізації	стверджує особистість як найвищу цінність, дає можливість поставити в центр уваги виховної роботи студента, забезпечити умови для його творчого розвитку, формування людяності, милосердя, чуйності.
Принцип демократизму	передбачає співробітництво, співтворчість педагогів і студентів, повагу до суверенітету особистості студента, використання виховного потенціалу студентського самоврядування, що є надійним способом формування громадянської компетентності студентської молоді.
Принцип єдності освіти та виховання	забезпечується під час організації навчального процесу та за його межами впродовж усього терміну навчання й передбачає тісний взаємозв'язок освітньої та виховної діяльності, які доповнюють і збагачують одна одну.
Принцип диференціації та індивідуалізації виховного процесу	передбачає врахування індивідуальних особливостей студентів, стимулювання активності та розкриття творчої індивідуальності кожної особистості.
Принцип послідовності та систематичності	передбачає забезпечення плановості, постійності, новачій і спадкоємності, ускладнення завдань, урізноманітнення напрямів, форм, методів виховної роботи

Реалізація завдань виховної роботи передбачає пріоритетні напрями національного виховання, зокрема національно-патріотичне, інтелектуально-духовне, громадянсько-правове, морально-етичне, художньо-естетичне, трудове, екологічне, фізичне й утвердження здорового способу життя і здійснюється за такими аспектами: організаційно-методичне забезпечення; культурно-просвітницька робота та організація студентського дозвілля; національне виховання; соціально-виховна робота; робота органів студентського самоврядування. Причому остаточний особистісний вибір завжди робить сам студент [3].

Розглядаючи систему виховної роботи як цілісний педагогічний процес, який передбачає взаємодію самостійних, взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують створення оптимальних умов для саморозвитку особистості студента, структурними елементами виховної роботи в інституті визначено виховну та організаторську діяльність деканату, навчально-виховну діяльність кафедр, систему кураторства, традиційні інститутські заходи та діяльність студентського самоврядування.

Реалізується виховна робота в студентських групах через інститут кураторів. Це управлінська ланка, яка взаємодіє з іншими в системі позааудиторної виховної роботи й забезпечує її організацію на рівні студентської академічної групи. Саме куратори є ефективними посередниками між суб'єктами освітнього-виховного процесу. Застосовуючи у своїй роботі гуманістичні технології виховання, вони суттєво впливають на формування єдиної корпоративної культури навчального закладу, забезпечують психологічні та організаційно-педагогічні умови для створення в інституті

комфортного середовища [1, 54]. Серед основних форм виховної роботи кураторів є кураторські години, які проводяться у вигляді бесід, круглих столів, дискусійних клубів, інших заходів виховного впливу в студентських аудиторіях і гуртожитках (із залученням фахівців різного профілю); культпоходів історичними місцями рідного краю, до музеїв, картинних галерей, на виставки, до театрів; індивідуальна виховна робота зі студентами з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Педагогічно доцільна, добре організована діяльність студентської молоді є продуктивною основою для формування поглядів, переконань, почуттів майбутніх фахівців – носіїв культурно-історичних традицій нації. Лише традиції як найбільш стійкі, ефективні, перевірені досвідом та часом засоби виховання посідають у виховній роботі закладу провідне місце. У Педагогічному інституті виховна робота має свої традиції, які надають виховному процесу ознак невимушеності, логічності та бажаної організованості. Традиційним для інституту є проведення днів здоров'я, під час яких студенти та викладачі беруть участь у спортивних естафетах, змаганнях з волейболу та інших спортивно-розважальних конкурсах.

Заслугує уваги високий організаційний рівень проведення тижнів педагогічного інституту, які щороку насичені різноманітними подіями. Це і виставки-конкурси фоторобіт студентів інституту «Я – дошкільник!»; конкурси-захисти плакатів на теми: «Ні шкідливим звичкам!», «Ми за здоровий спосіб життя!»; виставки мистецьких виробів студентів «Творимо своїми руками», виставки-конкурси творчих композицій студентів «Бал квітів», «Осінні фантазії» тощо. До Дня української писемності та мови щороку проводиться тиждень української мови, що передбачає: літературні вікторини, радіогазети, усні журнали, зустрічі з відомими поетами й письменниками Волині, конкурси стіннівок «Мова рідна, слово рідне...»; години куратора академічної групи; анкетування серед студентів на тему «Мое ставлення до лихослів'я»; тематичні вечори «Кажімо більше гарних слів» та ін. Святкування Дня студента, інтелектуально-розважальні шоу «Міс та Містер інституту», новорічні та різдвяні свята не залишають байдужими жодного студента інституту.

Уже традиційними у Волинському національному університеті стали дні Лесі Українки. Студенти інституту є активними учасниками заходів, присвячених пам'яті відомої землячки.

Значна увага в інституті надається спортивно-оздоровчій та туристичній роботі. Задля популяризації здорового способу життя студенти та викладачі нашого інституту беруть участь у спартакіаді ВНУ. Для профілактики шкідливих звичок та ризикованої поведінки студентів фахівці Центру планування сім'ї Луцького клінічного пологового будинку, Волинського обласного центру профілактики ВІЛ/СНІДу проводять просвітницькі тренінги «Сучасні аспекти планування сім'ї», «Збереження репродуктивного здоров'я молоді», лекції на теми «Профілактика шкірно-венеричних захворювань», «Використання просвітницьких настільних ігор у профілактиці ВІЛ / СНІДу та ризикованої поведінки дітей та молоді» та ін. [3, 93].

Так, в інституті створено сприятливе середовище для розкриття таланту кожного студента в різних художніх колективах, спортивних гуртках і секціях, під час проведення виховних заходів.

У системі організації та координації виховної роботи навчального закладу значна роль належить органам студентського самоврядування. В інституті цілеспрямовано працюють первинна профспілкова організація студентів на чолі зі студентом IV курсу В. Янюком, студентський деканат (студентський декан – О. Слюсар, студентка III курсу), студентська рада гуртожитку (голова студентської ради – Ю. Салюк, студентка V курсу). Це досить дієва структура, за участю якої організовують усі заходи і в інституті, і в студентському гуртожитку. Діяльність органів студентського самоврядування спрямована на удосконалення навчально-виховного процесу, здійснення контролю за навчальною і трудовою дисципліною студентів, формування почуття відповідальності за доручену справу, активізацію соціальної позиції, максимальне виявлення та реалізацію творчих здібностей студентів. Це своєрідна школа майбутнього організатора, керівника, практичного психолога та соціального працівника, яку проходять під час виконання своїх обов'язків студенти – члени цієї організації [5, 24].

Оцінка стану виховної роботи та її результативності здійснюється за комплексними показниками – кількісними і якісними. Це показники успішності навчання, виконання планів виховної роботи, якість проведених заходів, кількість студентів у творчих об'єднаннях, гуртках, учасників спартакіад, фестивалів тощо, участь молоді в різноманітних громадянських, патріотичних акціях, результати соціологічних досліджень, які відображають моральні, політичні, соціальні, культурні

орієнтації студентів. На підставі цього рада з виховної роботи інституту робить висновки про потребу коригування та втручання у виховний процес, посилення роботи в тих чи інших напрямках.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отож, педагогічний інститут як структурний підрозділ Волинського національного університету ім. Лесі Українки виступає важливою ланкою у вихованні цілеспрямованої, творчої, самостійної особистості з яскраво вираженою національно-громадянською позицією, ціннісні орієнтації й спосіб життя якої зумовлені потребами часу та суспільним розвитком. На сьогодні важливим питанням є вдосконалення системи виховної роботи, впровадження новітніх виховних технологій у зміст освіти, аби забезпечити її якісно новий високий рівень. Система виховної роботи інституту являє собою упорядковану сукупність взаємопов'язаних педагогічних заходів протягом усієї навчальної та позааудиторної діяльності за допомогою:

- використання системних форм виховної роботи;
- інтегрованого педагогічного керівництва й студентського самоврядування.

Так, створена в інституті система виховної роботи функціонує на належному рівні та допомагає студентству у формуванні індивідуального стилю життя, власного стилю діяльності й спілкування. Сьогодні педагогічний колектив інституту шукає нові ідеї, форми та способи організації та вдосконалення виховного процесу, що сприяє інтелектуальному, соціальному та духовному розвитку майбутніх педагогів.

Дослідження не вичерпує означену проблему й передбачає здійснення таких кроків, спрямованих на впровадження нових інтерактивних форм та методів організації виховної роботи серед студентської молоді у вищих навчальних закладах.

Література

1. Белоусова Л. О. Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики / Белоусова Л. О. – Х. : НУА, 2004. – 264 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Бусел.– К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1140.
3. Інформатор – Виховна робота у Волинському національному університеті імені Лесі Українки / уклад. : І. М. Констанкевич, О. Г. Маховський, Н. С. Завальна. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки 2010. – 122 с.
4. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Кузьмінський А. І. – 2005. – 485 с.
5. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи. – К. : Знання, 2010. – 55 с.

Статтю подано редколегії
13.09.2011 р.

УДК 377.8:34

С. П. Бахомент – викладач педагогічних дисциплін
Луцького педагогічного коледжу;
А. В. Тарасюк – викладач педагогіки, правознавства
Луцького педагогічного коледжу

Роль і місце правового (превентивного) виховання студентської молоді в роботі куратора групи в сучасних умовах

Роботу виконано в ЛПК

У статті проаналізовано суть і зміст правового виховання сучасної студентської молоді та соціально-економічні умови, які впливають на відхилення в поведінці молодих людей.

Ключові слова: правове виховання, превентивне виховання, правовий нігілізм, законслухняність, девіантна поведінка.